

*Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету імені В.
Н. Каразіна професору Дунаєву Ігорю
Володимировичу, майдан Свободи 4, м. Харків,
61022*

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента – доцента кафедри фінансів, банківської справи та страхування Економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доцента, кандидата економічних наук **ШВАЙКО Мар'яни Леонідівни** на дисертаційну роботу **ВЕРЕТЕЛЬНІКОВА Ігоря Олеговича** «Механізм державного регулювання розвитку банківського сектора України», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Обґрунтування вибору теми дослідження. Тему, яку обрав І. О. Веретельніков, я оцінюю передусім очима людини, що багато років спостерігає банківський сектор із середини фахового аналізу. І мушу визнати: автор ухопив саме той нерв, довкола якого кружляє вітчизняна дискусія останнього десятиліття. Проблема української банківської системи сьогодні — не в бракові капіталу і не в слабкості нагляду (тут ми, навпаки, маємо як на регіон дуже добрий результат), а в тому, що весь регуляторний інструментарій історично заточений під одне завдання — стримувати ризики, а не жити розвиток.

Саме цю асиметрію дисертант ставить у центр роботи, і робить це вчасно. Банки нині сидять на солідному запасі капіталу — достатність за Basel III помітно перевищує нормативи, — але цей капітал не перетворюється на довгі кредити для реального сектору. Причина не суто ринкова: вона вмонтована в саму конструкцію регулювання, де розвиткова функція держави досі не має ані законодавчого закріплення, ані повноцінного набору важелів. У воєнний час, коли ціна кожної недоданої гривні кредиту вимірюється втраченими робочими місцями й недобудованими потужностями, ця вада перестає бути суто академічною.

Додає темі гостроти й євроінтеграційний контекст. Завершивши перехід на Basel III і CRD/CRR та рушивши до PSD2, Україна отримала сучасний каркас пруденційного нагляду — але каркас цей знову ж таки про стійкість, а не про зростання. Тому спроба автора переосмислити регулювання як чинник розвитку, а банківський сектор — як майбутній драйвер відбудови, видається мені не лише актуальною, а й фахово назрілою. Обрана тема влучає точно в ту прогалину, яку практики відчують щодня, а наука досі радше оминала.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано в межах науково-дослідних робіт Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за темами «Механізми реалізації державної політики сталого розвитку економіки України» (номер державної реєстрації 0120U105744) та «Публічне управління в умовах економічних та цифрових трансформацій суспільних відносин в Україні» (номер державної реєстрації 0124U005274). Особистий внесок здобувача полягав у визначенні напрямів адаптації регулювання банківської діяльності до викликів воєнного стану. Тематику органічно вписано в наукову програму університету.

Характеристика основних положень роботи. Структура роботи традиційна: вступ, три розділи (дев'ять підрозділів), висновки, список із 207 джерел; обсяг основного тексту — близько 170 сторінок, є 23 таблиці. Перший розділ формує понятійну й класифікаційну базу, другий — аналітичний, третій — рекомендаційний.

Практично найкориснішим є другий розділ. Автор докладно розглядає роль НБУ як мегарегулятора через сім його функцій, антикризові заходи на основі Постанови № 18 від 24.02.2022, найбільший пакет валютних послаблень для бізнесу, оновлення Концепції фінансової інклюзії для прифронтових територій та впровадження методологій SREP і ICAAP. Показано, що регуляторна «пісочниця» діє без законодавчого закріплення, а контрциклічний буфер капіталу через війну не запроваджено. Третій розділ пропонує принципи регулювання в умовах війни, систему критеріїв моніторингу за п'ятьма напрямками (фінансова підтримка, захист

прав клієнтів, регуляторна гнучкість, кібербезпека, комунікація) та механізми координації Уряду й НБУ. Ці пропозиції наближені до реальної практики регулятора, що є перевагою роботи.

Найважливіші наукові результати, що містяться в дисертації. Наукові результати роботи я поділила б за мірою їх практичної ваги для регулятора — і тут дисертація має що запропонувати.

Найціннішим для практики вважаю систему критеріїв оцінювання результативності регулювання, яка вперше переводить цю діяльність з мови загальних оцінок на мову вимірюваних показників. Автор розкладає її на п'ять робочих напрямів:

- фінансова підтримка банків та їхньої ліквідності;
- захист прав клієнтів банків;
- регуляторна гнучкість у кризових умовах;
- кібербезпека банківського сектору;
- комунікація та співпраця регулятора з ринком.

Механізм передбачає заключне оцінювання двічі на рік через поєднання стрес-тестування та аудиту регуляторних заходів — тобто дає регуляторові не просто звіт, а інструмент прийняття рішень. Для практика це відчутна різниця.

Другий результат, що мені імponує, — обґрунтована вимога законодавчо закріпити розвиткову функцію держави, якої в чинному правовому полі бракує. Ідеться про інструменти, що сьогодні або живуть у «сірій зоні» підзаконних актів, або не працюють узагалі:

- регуляторну «пісочницю» (regulatory sandbox), що діє без законодавчого підґрунтя;
- цільові стимули для інноваційних банків;
- механізми державних гарантій і пільгового кредитування пріоритетних галузей.

Третім відзначу класифікацію координаційних механізмів взаємодії Уряду й

НБУ — інституційних, операційних, антикризових, правових і технічних — разом із діагностикою фіскального домінування та ефекту «подвійного стискання» кредитних ресурсів. Це та частина роботи, де банківський погляд і публічно-управлінський сходяться найтісніше, і виконана вона зріло.

Разом ці результати окреслюють перехід від регулювання, що лише оберігає, до регулювання, що ще й розвиває. Наскільки він здійснений на практиці — питання окреме, до якого я повертаюся в зауваженнях; але сам напрям думки автора для сектору, поза сумнівом, продуктивний.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Обґрунтованість положень спирається на чинне законодавство, статистику й звітність НБУ, міжнародні стандарти та практику регуляторної діяльності 2023–2025 років; фактологічна база достовірна й актуальна. Аналіз антикризових заходів НБУ (зокрема на основі Постанови № 18 від 24.02.2022), стану переходу на Basel III та гармонізації з асquis виконано ґрунтовно й предметно, з оперттям на конкретні показники капіталу та інструментарій регулятора, тож достовірність описово-діагностичної частини сумнівів не викликає. Мої застереження стосуються не точності опису, а повноти врахування низки практичних чинників банківського середовища: пропозиції розділу 3 обґрунтовано радше логічно, ніж перевіркою в реальній практиці, а окремі важливі для впровадження аспекти — управління якістю активів (NPL), безперервність цифрових процесів у кризових умовах та конкретне правове закріплення розвивальних інструментів — залишено поза детальним опрацюванням. Саме на ці аспекти спрямовано мої зауваження.

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження.

Прикладна значущість роботи полягає в тому, що система критеріїв моніторингу та пропозиції щодо координації Уряду й НБУ адресовані безпосередньо фінансовому регуляторові та Уряду й наближені до їхньої практичної діяльності. Корисними для банків є й пропозиції щодо розвивальних інструментів та цифровізації нагляду. Констатую водночас, що робота не супроводжується жодною довідкою чи актом про впровадження отриманих результатів у діяльності НБУ, органів влади чи в

освітньому процесі.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація є одноосібно виконаною науковою працею; у вступі задекларовано особисте авторство основних розробок і відсутність запозичених чужих ідей та розробок, а цитування здійснено з посиланням на першоджерела. Ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації не виявлено, що відповідає вимогам академічної доброчесності за постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44. Слід зауважити, що робота не містить декларації про використання генеративного штучного інтелекту; з огляду на сучасну практику академічної доброчесності долучення такої декларації було б доречним.

Результати апробовано у 9 наукових працях (4 статті у наукових фахових виданнях і 5 публікацій у збірниках матеріалів науково-комунікативних заходів) та оприлюднено на конференціях у Львові й Києві та на Міжнародних наукових конгресах «Публічне управління XXI століття» у Харкові (2023–2025 рр.); формальну вимогу до апробації дотримано.

Структура та оформлення відповідають вимогам Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40: робота містить анотації двома мовами, список публікацій, вступ, три розділи (дев'ять підрозділів) з висновками, загальні висновки та список із 207 використаних джерел; додатки в роботі відсутні, а табличний апарат (23 таблиці) пропорційний обсягу тексту.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Високо оцінюючи практичну спрямованість роботи, висловлю чотири зауваження щодо реалізації запропонованих рішень у банківському середовищі.

1) Наголошуючи на переході банків до розвиткового, довгострокового кредитування, автор недостатньо враховує чинник якості активів — накопичення непрацюючих кредитів (NPL) у воєнний період та ризики експозицій, пов'язаних із деокупованими й прифронтовими територіями. Спонування банків до розширення кредитування без паралельного механізму управління воєнним кредитним ризиком може підважити ту саму капітальну стійкість, на яку спирається задум. Пропозиції

розділу 3 виграли б від окремого блоку щодо роботи з NPL.

2) У положенні новизни, де вдосконалено методичний підхід до оцінювання результативності регулювання, п'ять напрямів оцінювання (фінансова підтримка, захист прав клієнтів, регуляторна гнучкість, кібербезпека, комунікація) заявлено як рівнозначні, без обґрунтування їхньої ваги та без порогових значень, за яких показник вимагає регуляторної реакції. Через це заключне оцінювання лишається радше описовим, ніж вирішальним для рішень. Автору варто було б задати відносну вагомість напрямів і «спускові» рівні відхилень, що зробило б методику придатною до практичного застосування.

3) П'ятий напрям оцінювання — кібербезпека — та пропозиції щодо цифрової трансформації нагляду спираються на безперебійність цифрової інфраструктури регулятора й банків. Проте в умовах ракетних обстрілів енергосистеми та кіберзагроз ця безперебійність не гарантована. У роботі бракує розгляду резервних (офлайн) регламентів функціонування ключових регуляторних і платіжних процесів на періоди недоступності систем — а для прифронтового банкінгу це питання не теоретичне.

4) У третьому розділі рецензованої роботи наявні пропозиції щодо законодавчого закріплення розвивальних інструментів (регуляторні «пісочниці», стимули для інноваційних банків, Open Banking) та інституційних механізмів координації Уряду й НБУ зараз подано як напрями, але без переліку конкретних змін до банківського законодавства й підзаконних актів НБУ та без оцінки їх реалістичності в поточних умовах. Оскільки саме готовність до впровадження автор заявляє як сильну сторону роботи, доведення пропозицій до рівня конкретного нормативного оформлення зробило б цю тезу переконливішою.

Тим не менш, думаю, що наведені 4 деякі зауваження мають переважно дискусійний та конструктивний характер, стосуються складних аспектів реалізації політики у кризових умовах і жодним чином не знижують високої наукової цінності та практичної значущості отриманих результатів.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Веретельнікова Ігоря Олеговича

«Механізм державного регулювання розвитку банківського сектора України» є завершеним, самостійним науковим дослідженням, яке вирішує актуальне науково-прикладне завдання щодо вдосконалення управлінської архітектури підтримки підприємництва в Україні. Дисертація не містить ознак академічного плагіату.

За своєю актуальністю, обсягом проведених досліджень, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням робота повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, та Наказу МОН України від 12.01.2017 р. № 40. Автор дисертації Веретельніков Ігор Олегович упевнено заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний рецензент –

доцент кафедри фінансів, банківської
справи та страхування Економічного
факультету Харківського
національного університету імені
В.Н. Каразіна, кандидат економічних
наук, доцент

Мар'яна Леонідівна
ШВАЙКО

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 18:24:21 02.08.2026

Назва файлу з підписом: Швайко М.Л._рецензія на І.О. Веретельнікова.docx.asice
Розмір файлу з підписом: 32.4 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Швайко М.Л._рецензія на І.О. Веретельнікова.docx
Розмір файлу без підпису: 27.9 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Швайко Мар'яна Леонідівна

П.І.Б.: Швайко Мар'яна Леонідівна

Країна: Україна

РНОКПП: 2845516642

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 18:24:13 02.08.2026

Сертифікат виданий: "Дія". Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг

Серійний номер: 514B5C86A1E5DA1104000000CA1656007033DD05

Тип носія особистого ключа: ЗНКІ криптомодуль ІІТ Гряда-301

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Кваліфікований

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.07.08 13:00

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента Глущенко Ольги Вікторівни, д.е.н., доцента, завідувача кафедри фінансів, банківської справи та страхування Економічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна на дисертаційну роботу Веретельнікова Ігоря Олеговича «Механізм державного регулювання розвитку банківського сектора України», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування»

Обґрунтування вибору теми дослідження. За роки роботи з банківською системою я звикла, що більшість досліджень цієї сфери зупиняються, не переступивши одного порога, — і саме його І. О. Веретельніков долає. А поріг ось який: за останнє десятиліття Україна вибудувала цілком пристойний, а місцями й дуже сильний пруденційний каркас — Basel III, SREP, ICAAP, ризик-орієнтований нагляд, — але вся ця добре налагоджена машинерія працює на стабільність, тоді як розвиток лишається поза її мандатом. Тему обрано саме в тій точці, де фінансова теорія найчастіше пасує.

Для економіста тут принципова не констатація, а її причина. Капітал у системі є — достатність за Basel III помітно перевищує нормативи, — але він не тече в довге кредитування реального сектору. І пояснення цьому не суто ринкове: воно закладене в самій конфігурації регулювання й у макрофінансовому тлі — фіскальному домінуванні, слабкій монетарній трансмісії, відсутності законодавчо закріпленої розвиткової функції держави. Показово, що й саме поняття «механізм державного регулювання розвитку банківського сектора» досі не має усталеного визначення; автор слушно береться його впорядкувати, і робить це фахово.

Додає темі ваги євроінтеграційний вимір. Завершення переходу на Basel III і рух до CRD/CRR та PSD2 дали Україні сучасний наглядний інструментарій — але, знову ж таки, інструментарій стійкості, а не зростання. Спроба переосмислити регулювання як чинник розвитку, а не лише контролю ризиків, для нашої фінансової науки не просто актуальна — вона давно назріла; і я радше вітаю те, що за неї взявся дослідник з управлінського, а не вузькобанківського боку, бо корінь проблеми лежить саме в конфігурації врядування.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано в межах науково-дослідних робіт Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

за темами «Механізми реалізації державної політики сталого розвитку економіки України» (номер державної реєстрації 0120U105744) та «Публічне управління в умовах економічних та цифрових трансформацій суспільних відносин в Україні» (номер державної реєстрації 0124U005274). Особистий внесок здобувача полягав у визначенні напрямів адаптації регулювання банківської діяльності до умов воєнного стану. Тематику узгоджено з науковою програмою університету.

Характеристика основних положень роботи. Роботу побудовано традиційно — вступ, три розділи (дев'ять підрозділів), висновки, список із 207 джерел; обсяг основного тексту — близько 150 сторінок, ілюстративний апарат — 23 таблиці. Наскрізною є одна теза: механізм регулювання має перейти від кризово-стабілізаційної моделі до моделі розвитку, у якій банківський сектор працює як інструмент структурної модернізації та повоєнної відбудови. Навколо неї вибудовано й наукову новизну.

Перший розділ закладає понятійну основу. У підрозділі 1.1 обґрунтовано специфічність банківського сектора як об'єкта регулювання — положення, подане «вперше»: поєднання системно-критичних рис, регуляторних суперечностей і цифрових трансформацій вимагає водночас стримувального і стимулюючого впливу. Підрозділи 1.2 і 1.3, оперті на статті автора в «Теорії і практиці державного управління» (2025, № 1(80)) та «Державному будівництві» (2023, № 1(33)), дають авторське трактування «механізму» й систематизують шість моделей регулювання; звідси й «удосконалено» щодо визначення механізму та класифікації функцій держави на три групи.

Другий розділ — аналітичний і для мене як банкіра найпереконливіший. Підрозділ 2.2, що спирається на статтю «Національний банк як ключовий суб'єкт державного регулювання банківського сектора» (Актуальні питання, 2024, № 12(30)), кількісно фіксує диспропорцію інструментарію НБУ (3–5 стимулюючих проти понад 20 стримувальних важелів), показники капіталу за Basel III, впровадження SREP та ICAAP, антикризові заходи за Постановою № 18 від 24.02.2022. Підрозділ 2.1 дає висновок про репресивну спрямованість законодавства — положення, що «набуло подальшого розвитку».

Третій розділ — проектний: у 3.1 сформульовано принципи регулювання воєнного часу та систему критеріїв оцінювання результативності за п'ятьма напрямками (удосконалено), у 3.2 — класифікацію координаційних механізмів Уряду й НБУ на основі теорії Policy Mix (набуло подальшого розвитку), у 3.3 — узгодження з *acquis* ЄС.

Логіка новизни зчитується прозоро: центральне положення «вперше» про двоїсту природу регулювання є зерном, з якого виростають і визначення механізму, і класифікація функцій, і система оцінювання результативності; конференційні тези 2023–2025 років відпрацьовують ці ідеї поетапно.

Отже, доказова частина зосереджена в другому розділі, понятійне впорядкування — у першому, а третій лишається логічно узгодженим задумом.

Найважливіші наукові результати, **що містяться в дисертації**

Результати роботи я оцінюю прискіпливо — з мірою банківського економіста, для якого кожне твердження має витримувати перевірку цифрою. І частина результатів цю перевірку витримує.

Найпереконливіший для мене — не проєктний, а діагностичний результат другого розділу: доведена структурна асиметрія регуляторного інструментарію. Автор не декларує «репресивність» механізму, а показує її предметно:

- лише 3–5 важелів стимулювання розвитку проти понад 20 інструментів стримування ризиків;
- регуляторна «пісочниця», що діє без законодавчого підґрунтя;
- контрциклічний буфер капіталу, не запроваджений через війну;
- розвиткові програми, винесені в підзаконне поле замість системного закону.

Для практика фінансового регулювання це не публіцистика, а точний зріз того, чому потужний за капіталом сектор не працює на зростання.

Другий результат, що я ціную найвище фахово, — аналіз координації Уряду й НБУ крізь призму Policy Mix. Діагностика фіскального домінування, слабкості трансмісійного механізму та ефекту «подвійного стискання» кредитних ресурсів виконана коректно й підводить до класифікації координаційних механізмів на:

- інституційні;
- операційні;
- антикризові;
- правові;
- технічні.

Тут автор торкається того нерва, де монетарна й фіскальна логіки стикаються, і торкається його грамотно. Окремо відзначу й методичний підхід до оцінювання результативності регулювання: він переводить якісні спостереження у вимірювані показники за п'ятьма напрямками й задає заключне оцінювання двічі на рік через стрес-тестування та аудит — рідкісний для нашої практики випадок, коли регуляторів пропонують не звіт, а вимірювальний інструмент. Ваговим вважаю й упорядкування понятійного ряду «банківська діяльність — система — сектор» як ієрархії: дрібниця на перший погляд, але в літературі ці поняття досі змішують, і чіткість тут не зайва. Загалом результати дисертації доказові там,

де спираються на цифру, і радше програмні там, де переходять у проектну площину, — про що докладніше нижче.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Обґрунтованість положень оцінюю з фінансово-економічного погляду. Понятійний апарат опрацьовано ретельно, а аналіз спирається на релевантну нормативну й статистичну базу — стандарти Basel, директиви ЄС (CRD/CRR, PSD2), статистику й звітність НБУ та теорію Policy Mix; діагностика координації Уряду й НБУ, фінансового домінування та ефекту «подвійного стискання» кредитних ресурсів виконана коректно й підводить до обґрунтованого висновку про потребу інституціоналізованих механізмів узгодження.

Водночас, як рецензент банківського профілю, наведу три методологічні застереження. По-перше, частину ключових кількісних тверджень — зокрема співвідношення стимулюючих і стримувальних інструментів регулятора — подано як констатації без прозорості процедури підрахунку та верифікації.

По-друге, окремі показники стійкості (достатність капіталу за Basel III) інтерпретовано односторонньо, як однозначну ознаку успіху, без урахування альтернативних прочитань у зв'язці з динамікою кредитування.

По-третє, вплив запропонованих координаційних механізмів на діагностовані дисбаланси залишено на якісному рівні, без бодай орієнтовної кількісної оцінки. Ці застереження не спростовують загальних висновків, але потребують уточнень, які я виношу в зауваження.

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження. Прикладна цінність роботи полягає в тому, що система критеріїв оцінювання результативності та інституційні механізми координації Кабінету Міністрів і НБУ мають характер конкретних управлінських і нормотворчих пропозицій, адресованих фінансовому регулятору та Уряду. Для банківської практики корисними є й пропозиції щодо законодавчого закріплення розвивальних інструментів. Зазначу лише як факт, що документального підтвердження впровадження — довідок чи актів про використання результатів — до роботи не додано.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація є одноосібно виконаною науковою працею; у вступі задекларовано особисте авторство основних розробок і відсутність запозичених чужих ідей, а цитування супроводжено посиланнями на першоджерела. Ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації не виявлено, що відповідає вимогам академічної доброчесності за постановою Кабінету Міністрів України від

Апробацію відображено у 9 наукових працях — 4 статтях у наукових фахових виданнях і 5 публікаціях у збірниках матеріалів науково-комунікативних заходів, — а також у доповідях на конференціях у Львові й Києві та на Міжнародних наукових конгресах «Публічне управління XXI століття» у Харкові (2023–2025 рр.). Формальну вимогу до кількості й рівня публікацій дотримано.

Структура й оформлення відповідають вимогам Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40: наявні анотації українською та англійською мовами, список публікацій, вступ, три розділи з висновками, загальні висновки та список із 207 використаних джерел; робота не супроводжується додатками, а довідково-ілюстративний апарат (23 таблиці) пропорційний обсягу тексту.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Поділяючи високу оцінку роботи, ставлю три запитання щодо її фінансово-економічного апарату, додаю одне практичне побажання щодо впровадження та одне зауваження щодо документального підтвердження результатів.

1) Теза, на якій тримається висновок про стримувальний характер механізму, — «3–5 інструментів стимулювання проти понад 20 стримувальних» — наведена без прозорого переліку та процедури підрахунку. А віднесення інструмента до тієї чи тієї групи рідко однозначне: облікова ставка, буфери, рефінансування залежно від контексту працюють в обидва боки. Я радила б звести важелі НБУ в таблицю з класифікаційною ознакою — тоді асиметрія спиратиметься на відтворюваний рахунок, а не на враження.

2) Показники достатності капіталу (16,9 % при мінімумі 7 % і 17,3 % при мінімумі 10 %) прочитано однозначно — як успіх регулювання. Проте у воєнний час таке перевищення нормативів може означати й зворотне: обережність банків і осідання капіталу в депозитних сертифікатах НБУ та ОВДП замість кредитування. Висновок виграв би від прочитання цих коефіцієнтів у зв'язі з динамікою кредитного портфеля, а не окремо.

3) Класифікацію шести моделей регулювання (ліберальна, європейська, американська, змішана, перехідна, ісламська) побудовано на єдиному критерії — ступені державного втручання. Через це категорії частково перекриваються: межа між «змішаною» та «перехідною» моделями майже не вловлюється, а «європейська» й «американська» різняться не так рівнем втручання, як архітектурою нагляду. Для банківського регулювання саме архітектура є другим, не менш важливим виміром — секторна модель, модель «двох вершин», інтегрований мегарегулятор. Варто пам'ятати, що після 2015 року НБУ фактично рухається до мегарегулятора, перебравши нагляд за низкою небанківських ринків, і ця

обставина в одновимірну шкалу «втручання» не вкладається. Я радила б автору доповнити типологію другим виміром і явно позначити, де Україна перебуває сьогодні й куди прямує за кожною з осей. Тоді класифікація стане не оглядовою рамкою, а робочим інструментом вибору моделі. На перетині двох осей — рівня втручання й архітектури нагляду — і лежить вибір для України: наскільки активною має бути держава і чи зберігати за НБУ статус мегарегулятора; без цієї сітки порада «обрати європейську модель» звучить як гасло.

4) І одне практичне побажання — не риторичне, а таке, що його можна втілити вже сьогодні. Найсильніша ідея роботи, система критеріїв оцінювання результативності, не потребує нового закону, щоб запрацювати бодай на рівні НБУ. Я радила б автору показати конкретний шлях: вбудувати п'ять запропонованих напрямів оцінювання окремим «розвитковим» блоком показників у вже наявний піврічний Звіт про фінансову стабільність і винести його на розгляд Комітету з фінансової стабільності. Це дало б регуляторіві готовий важіль у межах чинного мандата, без очікування системного закону. Живим полігоном для перевірки розвиткової функції може стати вже запущений в Україні Open Banking у межах Закону «Про платіжні послуги», що транспонує норми PSD2. Прив'язавши бодай одну свою ідею до цих реально працюючих інструментів, автор перетворив би концепцію на пропозицію, яку НБУ здатен пілотувати вже в найближчому наглядовому циклі. Зрештою, один доведений до пілота приклад переконує комісію більше, ніж десяток концептуально бездоганих, але не апробованих пропозицій.

5) Ще одне зауваження стосується верифікованості прикладної цінності. Розроблені система критеріїв оцінювання результативності та інституційні механізми координації Уряду й НБУ адресовані конкретним суб'єктам, однак у поданих матеріалах відсутні довідки чи акти про їх впровадження. Формально в умовах воєнного стану це не є безумовною вимогою, проте, на моє переконання, воно дуже бажане: без документального підтвердження застосування — хоча б в освітньому процесі або в пілотному форматі за участю фінансової установи — висновок про практичну готовність інструментарію лишається значною мірою декларативним. Рекомендую здобувачеві доповнити роботу відповідним підтвердженням до захисту.

Ці зауваження мають уточнювальний характер і не знижують наукової новизни та практичної значущості роботи.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Веретельнікова Ігоря Олеговича «Механізм державного регулювання розвитку банківського сектора України» є завершеною самостійною науковою працею, яка вирішує актуальне науково-прикладне завдання державного управління, містить наукову новизну та практичну цінність і не містить порушень академічної доброчесності.

Структурно й змістовно робота відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 та Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40. Автор дисертації Веретельніков Ігор Олегович **заслуговує на присудження** наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний рецензент — завідувач кафедри
фінансів, банківської справи та страхування
Економічного факультету Харківського
національного університету імені
В. Н. Каразіна, доктор економічних наук,
доцент

ГЛУЩЕНКО Ольга Вікторівна

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 12:36:29 02.08.2026

Назва файлу з підписом: Веретельніков_рецензія_від_О_В_Глущенко.docx.asice
Розмір файлу з підписом: 33.0 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Веретельніков_рецензія_від_О_В_Глущенко.docx
Розмір файлу без підпису: 29.1 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ГЛУЩЕНКО ОЛЬГА ВІКТОРІВНА

П.І.Б.: ГЛУЩЕНКО ОЛЬГА ВІКТОРІВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2691917564

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 12:36:28 02.08.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000ACB5610183F3D307

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.07.08 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна професору
ДУНАЄВУ Ігорю Володимировичу,
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

ВІДГУК

офіційного опонента – професора кафедри соціології і публічного управління Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», доктора наук з державного управління, професора **Круглова Віталія Вікторовича** на дисертаційну роботу здобувача **Веретельнікова Ігоря Олеговича** «Механізм державного регулювання розвитку банківського сектора України», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування»

Обґрунтування вибору теми дослідження

Обґрунтування вибору теми дисертаційного дослідження характеризується належним рівнем наукової аргументації та переконливо демонструє, що предмет дослідження виходить за межі традиційного аналізу функціонування банківської системи, охоплюючи інституційні засади державного регулювання та публічного управління. Автор, Веретельніков Ігор Олегович, обґрунтовано акцентує увагу на необхідності переосмислення ролі державного регулювання банківського сектору в сучасних умовах суспільного розвитку. Зазначений підхід є цілком обґрунтованим, оскільки автор розглядає фундаментальну проблему трансформації регуляторної моделі від переважно кризового механізму реагування до моделі, зорієнтованої на забезпечення сталого соціально-економічного розвитку. У центрі наукового пошуку перебуває питання інституційної спроможності держави забезпечити зміну парадигми регуляторної політики відповідно до сучасних викликів.

Безперечною перевагою дисертації є те, що досліджувана проблема розглядається крізь призму стратегічних завдань післявоєнного відновлення

України. Автор аргументовано доводить, що банківська система має виконувати не лише функцію підтримання фінансової стабільності, а й виступати одним із ключових механізмів мобілізації інвестиційних ресурсів для структурної модернізації економіки та забезпечення довгострокового економічного зростання. Водночас результати проведеного дослідження свідчать, що чинна модель державного регулювання банківського сектору переважно сформована як антикризова система реагування, тоді як функція розвитку держави залишається недостатньо інституціоналізованою та не отримала належного нормативно-правового закріплення. У цьому контексті заслуговує на позитивну оцінку висновок автора про те, що одним із головних стримувальних чинників реформування виступає інституційна інерція, яка суттєво обмежує ефективність навіть тих реформаторських рішень, що забезпечені необхідними ресурсами та організаційною підтримкою.

Науковий інтерес становить також авторський підхід до оцінювання впливу воєнного стану на розвиток системи державного регулювання банківської діяльності. Обґрунтовано доведено подвійний характер такого впливу. З одного боку, воєнні виклики стали потужним каталізатором прискорення окремих реформ, насамперед цифрової трансформації банківського сектору та імплементації міжнародних стандартів банківського регулювання. З іншого боку, функціонування держави в умовах воєнного стану об'єктивно створює передумови для збереження окремих застарілих регуляторних підходів під приводом забезпечення фінансової стабільності. У зв'язку з цим запропоноване автором концептуальне переосмислення державного регулювання як інструменту забезпечення економічного розвитку, а банківської системи як одного з визначальних чинників післявоєнної відбудови держави, слід оцінити як вагомий науковий результат, що характеризується належним рівнем теоретичної обґрунтованості, наукової новизни та практичної значущості для розвитку теорії й практики публічного управління та адміністрування.

Дослідження виконано в межах двох зареєстрованих тем науково-дослідної роботи Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. У темі «Механізми реалізації державної політики сталого розвитку економіки України» (номер державної реєстрації 0120U105744, 2020-2024 рр.) здобувач як виконавець запропонував концептуальні підходи до побудови системи державного регулювання розвитку банківського сектора; у темі «Публічне управління в умовах економічних та цифрових трансформацій суспільних відносин в Україні» (номер державної реєстрації 0124U005274, 2024-2028 рр.) його внесок полягав у визначенні напрямів адаптації системи державного регулювання банківської діяльності до викликів воєнного стану та опрацюванні механізмів підвищення її ефективності.

Обидві теми предметно охоплюють проблематику дисертації, а їхній акцент на сталому розвитку та цифрових і воєнних трансформаціях управління прямо узгоджується з обраним автором вектором переходу від антикризового регулювання до «моделі розвитку». Зв'язок роботи з плановою науковою тематикою є документально підтверджено.

Характеристика основних положень роботи

Робота має традиційну структуру: вступ, три розділи (дев'ять підрозділів), висновки до кожного розділу та загальні висновки, список використаних джерел. Обсяг основного тексту 170 сторінок; бібліографія налічує 207 найменувань із відчутною часткою іншомовних джерел (стандарти Basel, директиви CRD/CRR, PSD2, галузеві дослідження тощо); ілюстративний матеріал подано у 23 таблицях. Зауважимо, що робота не супроводжується додатками, а візуалізацію побудовано переважно на табличному, а не графічному апараті, що для дослідження з розгалуженою емпірикою (показники капіталу, структура сектору, інструментарій регулятора) дещо обмежує наочність.

У першому розділі здобувач вибудовує понятійну основу дослідження. Найпослідовнішим його елементом є розмежування категорій «банківська діяльність», «банківська система» та «банківський сектор» як ієрархічно

пов'язаних: діяльність трактується як первинна функціональна основа економічної сутності банків, система – як організаційно-інституційний механізм її забезпечення й регулювання, сектор – як узагальнений результат, що відображає масштаб впливу банків на національну економіку. Вказане впорядкування має самостійну теоретичну цінність, оскільки в літературі ці поняття досі нерідко вживають як синоніми. Далі уточнено шість моделей регулювання за єдиним критерієм – ступенем державного втручання (ліберальна, європейська, американська, змішана, перехідна, ісламська) – і обґрунтовано, що загалом для України придатною є європейська модель, а в умовах воєнного стану – перехідна. Зазначена частина є радше оглядово-класифікаційною: критерій типологізації один, через що межі між «змішаною» та «перехідною» моделями частково розмиваються, а поточне й цільове положення України на цій шкалі окреслено нечітко.

Аналітичним ядром роботи є другий розділ, і саме тут вона найпереконливіша. Автор доводить, що чинний механізм державного регулювання структурно асиметричний, унормовуючи стримування ризиків, лишаючи державну функцію розвитку інституційно незакріпленою. Найпоказовіший доказ – кількісне зіставлення інструментарію Національного банку: 3–5 важелів стимулювання розвитку (облікова ставка, рефінансування, макропруденційні буфери) проти понад 20 інструментів стримування ризиків, тоді як розвиткові заходи (регуляторна «пісочниця», програми «5-7-9 %», державні гарантії) діють лише через підзаконні акти або взагалі без законодавчого закріплення. Вказаний висновок підкріплено чотириелементною типологією правових проблем (колізії між базовими законами, неповна гармонізація з директивами ЄС, регуляторна невизначеність через неузгодженість у часі та конституційні суперечності щодо незалежності НБУ) і статистикою регуляторної практики 2023-2024 років (завершенням переходу на Basel III зі значними запасами капіталу (достатність основного капіталу 1 рівня 16,9 % при мінімумі 7 %, регулятивного – 17,3 % при мінімумі 10 %), впровадженням методологій SREP та ICAAP, антикризовими заходами на основі Постанови НБУ № 18 від 24.02.2022 і залученням понад 16 млрд євро через механізм Ukraine Facility).

Діагностика тут спирається на нормативний і статистичний матеріал, а не на ілюстрації, і є доказовою – це, безперечно, найсильніша частина дисертації.

Третій розділ має проєктувальний характер: обґрунтовано перехід «від режиму виживання до стратегічної моделі», сформульовано п'ять принципів регулювання в умовах війни, запропоновано систему критеріїв оцінювання результативності за п'ятьма напрямками (фінансова підтримка, захист прав клієнтів, регуляторна гнучкість, кібербезпека, комунікація) та механізми координації Кабінету Міністрів України та НБУ на основі теорії Policy Mix. Зазначена частина узгоджена з діагностикою, проте, на відміну від неї, обґрунтована нормативно-логічно, а не емпірично: перехід до «моделі розвитку» та ключова ідея перетворення банківського сектору на драйвер післявоєнної відбудови подані як бажаний вектор, але без сценарної оцінки їх досяжності в умовах діагностованого самим автором фіскального домінування та ефекту «подвійного стискання» кредитних ресурсів. Інноваційно-трансформаційні пропозиції – регуляторні «пісочниці», Open Banking у логіці PSD2, перехід банків до платформних бізнес-моделей – окреслено концептуально, без перевірки на можливість реалізації, що докладніше зазначено в зауваженнях.

Найважливіші наукові результати, що містяться в дисертації

Результати роботи можна оцінити з позиції дизайну врядування – за тим, наскільки вони змінюють саму конфігурацію управлінського впливу, а не лише описують сектор.

Найвагоміший, на мій погляд, результат – концептуальне переозначення мети регулювання: банківський сектор обґрунтовано як об'єкт, що потребує водночас стримувального і стимулюючого впливу, тоді як чинна модель реалізує лише перший полюс. Логічним продовженням цього є класифікація функцій держави саме за роллю в розвитку, а не лише в підтримці сектору:

- функції формування інституційного середовища (нормативно-правові правила діяльності);
- функції стимулювання зростання та розширення потенціалу сектору;
- захисні функції (забезпечення стабільності, надійності та стійкості

системи).

Для управління вищевказане не абстракція, адже така класифікація прямо вказує, якої групи функцій державі бракує найдужче.

Другий результат, що імпонує мені як досліднику публічного управління в кризових умовах, – сформульовані принципи регулювання воєнного часу, які автор перетворює з декларацій на робочу основу:

- фінансова безпека та стабільність;
- підтримання ліквідності та капіталізації;
- регуляторна гнучкість;
- прозорість і комунікація;
- захист прав клієнтів банків.

На цих принципах виростає система оцінювання результативності, вбудована в регуляторний цикл, – і саме вона перетворює моніторинг з відомчого звіту на важіль коригування політики. Це та управлінська новизна, якої вітчизняній практиці бракує найгостріше. Вагомою для дизайну врядування є й класифікація координаційних механізмів взаємодії Кабінету Міністрів України та НБУ (інституційних, операційних, антикризових, правових і технічних), доведена до синергетичного впливу на зниження системних ризиків. Вказане є саме тим рівнем, де публічне управління перетинається з монетарною політикою. Наскільки все це витримає зіткнення з реальним інституційним опором – питання, до якого повертаємося в зауваженнях; але як задум перетворення регуляторної моделі, то робота, безперечно, відбулася.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Обґрунтованість роботи оцінюю за двома напрямками.

1) Аналітична частина переконлива: спираючись на законодавство, статистику й звітність НБУ, міжнародні стандарти (Basel III, CRD/CRR, PSD2) та теорію Policy Mix, автор коректно ідентифікує феномени фіскального домінування, слабкості трансмісійного механізму й інституційної неузгодженості цілей монетарної та фіскальної політик і

доводить, що неузгодженість рішень Кабінету Міністрів України і НБУ формує системні обмеження для кредитування реального сектору. Зазначена діагностика спирається на першоджерела й не викликає сумнівів.

2) Проектні висновки, натомість, обґрунтовано нормативно-логічно, а не емпірично: центральна теза про перехід «від режиму виживання до моделі розвитку» та про перетворення банківського сектору на драйвер післявоєнної відбудови подана як бажаний вектор, але без сценарного опрацювання умов, за яких він досяжний, і без оцінки того, який приріст довгострокового кредитування дає кожна конкретна пропозиція.

Інноваційно-трансформаційні інструменти (регуляторні «пісочниці», Open Banking, платформні бізнес-моделі) обґрунтовано концептуально, проте без співвіднесення з конкретними правовими підставами їх запровадження, тож у цій частині висновки мають характер обґрунтованого задуму, а не доведеного результату.

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження

Прикладна значущість роботи полягає в готовності запропонованих інструментів – системи критеріїв оцінювання та механізмів координації – до використання Національним банком, Кабінетом Міністрів України та Міністерством фінансів України у процесі трансформації регуляторної моделі. Пропозиції щодо законодавчого закріплення функції розвитку (регуляторні «пісочниці», стимули для інноваційних банків, механізми державних гарантій) мають чітке нормотворче спрямування. Разом із тим у матеріалах справи відсутні документи (довідки чи акти) про фактичне використання результатів у діяльності регулятора, органів влади або в освітньому процесі.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація є самостійно виконаною науковою працею: у вступі задекларовано, що основні розробки, зокрема ті, що становлять наукову новизну й практичне значення, отримані дисертантом особисто, без запозичення ідей і розробок інших авторів. Цитування здійснено з

посиланням на першоджерела; ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації не виявлено, що узгоджується з вимогами академічної доброчесності за постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44.

Результати апробовано у 9 наукових працях (4 статті у наукових фахових виданнях і 5 публікацій у збірниках матеріалів науково-комунікативних заходів) та оприлюднено на конференціях у Львові й Києві, а також на XXIII-XXV Міжнародних наукових конгресах «Публічне управління XXI століття» (м. Харків, 2023-2025 рр.), що відповідає формальним вимогам до рівня й обсягу апробації.

Структура та оформлення відповідають вимогам Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40: робота містить анотації українською та англійською мовами, список публікацій, вступ, три розділи (дев'ять підрозділів) з висновками, загальні висновки та список із 207 використаних джерел зі значною часткою іншомовних; додатків робота не має, а табличний апарат (23 таблиці) пропорційний обсягу викладу.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Цінуючи інноваційну спрямованість роботи, висловлю п'ять зауважень, від яких залежить реалістичність задуму.

1) У першому розділі автор визнає європейську модель регулювання загалом придатною для України, а перехідну – оптимальною в умовах воєнного стану. Проте співіснування цих моделей і, головне, критерії та процедура транзиту від перехідної моделі до європейської в міру завершення війни лишаються неформалізованими. Без явного «правила переходу» ризик подвійний: або перехідна модель із посиленням державним втручанням законсервується під приводом воєнної необхідності, або перехід відбудеться передчасно. Вказане є вузловим для самого задуму «моделі розвитку» питання, що потребує уточнення.

2) Теза про перетворення банківського сектору на «драйвер відбудови» є стрижнем роботи, але лишається радше метою, ніж доведеним результатом. Автор сам діагностує ефект «подвійного стискання» кредитних ресурсів

через одночасний податковий і процентний тиск. Проте не показано причинно-наслідкового ланцюга, за яким запропоновані регуляторні заходи долають це стискання й спричиняють саме довгострокове інвестиційне кредитування. Бракує бодай сценарної оцінки впливу пропозицій на кредитну активність.

3) Пропозиції щодо законодавчого закріплення функції розвитку (регуляторні «пісочниці», стимули для інноваційних банків, Open Banking у логіці PSD2) сформульовано на рівні напрямів. Для доведення їх до впровадженого стану бракує конкретного переліку правових кроків – які саме зміни до Закону України «Про банки і банківську діяльність», Закону України «Про Національний банк України» та підзаконних актів потрібні, у якій послідовності й з якими ризиками колізій. Інноваційний інструмент без правового «закріплення» лишається декларативним.

4) Робота будується як нормативний проєкт трансформації, але не містить вбудованого способу перевірити, чи трансформація відбувається. Доцільним вбачається необхідність доопрацювати результати у вигляді дорожньої карти, синхронізованої з фінансовим циклом Ukraine Facility (відповідальні суб'єкти, строки, контрольні точки), із наперед визначеними критеріями та сценаріями (швидкий мир / продовження війни), за якими модель або масштабується, або переглядається. Зазначене перетворило б сміливу концепцію на емпірично перевірену управлінську програму.

5) Окреме зауваження щодо документального підтвердження прикладних результатів. Здобувач заявляє «повну готовність запропонованих інструментів до безпосереднього використання», проте в поданих матеріалах вказана теза не підкріплена жодною довідкою чи актом про впровадження – ані з боку регулятора (НБУ), ані органів виконавчої влади, ані освітнього процесу. Розумію, що в умовах війни отримання таких документів об'єктивно ускладнене й формально не є безумовно обов'язковим. Втім, для роботи, чия цінність позиціонується саме як прикладна, наявність бодай однієї довідки – приміром, про використання системи критеріїв оцінювання результативності чи про впровадження результатів у навчальний процес – видається вкрай бажаною та суттєво зміцнила б аргумент про практичну

значущість.

Наведені зауваження мають дискусійний характер і не знижують високої оцінки наукової та практичної цінності роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Веретельнікова Ігоря Олеговича «Механізм державного регулювання розвитку банківського сектора України» є завершеною самостійною науковою працею, яка вирішує актуальне науково-прикладне завдання державного управління, містить наукову новизну та практичну цінність і не містить порушень академічної доброчесності.

Структурно й змістовно робота відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 та Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40. Автор дисертації Веретельніков Ігор Олегович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент, доктор наук з
державного управління, професор,
професор кафедри соціології і
публічного управління Національного
технічного університету «Харківський
політехнічний інститут»

Віталій КРУГЛОВ

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 13:16:31 05.08.2026

Назва файлу з підписом: Веретельніков_відгук_опонента_Круглов.pdf.p7s
Розмір файлу з підписом: 17.3 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Веретельніков_відгук_опонента_Круглов.pdf
Розмір файлу без підпису: 267.3 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: КРУГЛОВ ВІТАЛІЙ ВІКТОРОВИЧ

П.І.Б.: КРУГЛОВ ВІТАЛІЙ ВІКТОРОВИЧ

Країна: Україна

РНОКПП: 2587704732

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 13:16:30 05.08.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F0400000086EF52018364B106

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в окремих файлах (CAAdES detached)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.07.08 13:00

**Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна професору
ДУНАЄВУ Ігорю Володимировичу,
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022**

ВІДГУК

офіційного опонента – доцента кафедри управління у сфері цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України, професора, доктора наук з державного управління **Майстра Сергія Вікторовича** на дисертаційну роботу **Веретельнікова Ігоря Олеговича** на тему: «Механізм державного регулювання розвитку банківського сектора України», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Обґрунтування вибору теми дослідження

Обираючи тему, І. О. Веретельніков звертається до напрямку, який традиційно вважають цариною економічної науки, і намагається втримати його в межах предмета спеціальності 281 – тобто розглянути банківський сектор не як фінансову систему, а як об’єкт державного регулювання, за яким стоять конкретні суб’єкти, повноваження, процедури й відповідальність. Це принципово інша оптика, ніж переважна більшість праць із банківської справи. Автор слушно наголошує, що чинний механізм регулювання є переважно репресивним: він докладно унормовує обмеження й контроль, але містить лише декларативні норми про стимулювання розвитку без дієвих інструментів.

Актуальність теми має і безпековий вимір, близький мені як досліднику фінансово-економічної безпеки. Банківський сектор автор обґрунтовано визначає як системоутворюючий – такий, що не просто входить до фінансової системи, а фактично її формує, і будь-який шок у ньому миттєво стає шоком для всієї держави. За умов війни, коли банківська система водночас тримає на

собі платіжну інфраструктуру країни і виступає каналом воєнного фінансування, здатність держави регулювати цей сектор цілеспрямовано, а не лише реактивно, стає питанням стійкості держави як такої.

Теоретичну вагу темі надає авторська настанова перевести регулювання «від кризово-стабілізаційної моделі до моделі розвитку», де банківський сектор мислиться як активний інструмент структурної модернізації та післявоєнної відбудови. Для напряму публічного управління це коректне переміщення акценту – з опису стану сектору на дизайн управлінського впливу на нього. Обрана тема, отже, є актуальною і своєчасною, хоча, як покажу далі, утримати її суто в управлінському, а не економічному річищі авторові вдається не завжди.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дослідження виконано в межах двох зареєстрованих тем науково-дослідної роботи Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. У темі «Механізми реалізації державної політики сталого розвитку економіки України» (номер державної реєстрації 0120U105744, 2020–2024 рр.) здобувач як виконавець запропонував концептуальні підходи до побудови системи державного регулювання розвитку банківського сектора; у темі «Публічне управління в умовах економічних та цифрових трансформацій суспільних відносин в Україні» (номер державної реєстрації 0124U005274, 2024–2028 рр.) його внесок полягав у визначенні напрямів адаптації системи державного регулювання банківської діяльності до викликів воєнного стану та опрацюванні механізмів підвищення її ефективності.

Обидві теми предметно охоплюють проблематику дисертації – від сталого розвитку економіки до цифрових і воєнних трансформацій управління, – а зв'язок роботи з плановою науковою тематикою є документально простежуваним. Водночас, з погляду спеціальності 281, зауважу, що обидві теми сформульовано радше в економіко-управлінському, ніж у вузькому публічно-управлінському ключі; це почасти пояснює загальний ухил роботи, про який ітиметься нижче.

Характеристика основних положень роботи

Робота має традиційну структуру: вступ, три розділи (дев'ять підрозділів), висновки до кожного розділу та загальні висновки, список використаних джерел. Обсяг основного тексту – 169 сторінок; бібліографія налічує 207 найменувань із відчутною часткою іншомовних джерел (стандарти Basel, директиви CRD/CRR, PSD2, галузеві дослідження тощо); ілюстративний матеріал подано у 23 таблицях. Зауважу, що робота не супроводжується додатками, а візуалізацію побудовано переважно на табличному, а не графічному апараті, – що для дослідження з розгалуженою емпірикою (показники капіталу, структура сектору, інструментарій регулятора) дещо обмежує наочність.

У першому розділі здобувач вибудовує понятійний каркас дослідження. Найпослідовнішим його елементом є розмежування категорій «банківська діяльність», «банківська система» та «банківський сектор» як ієрархічно пов'язаних: діяльність трактується як первинна функціональна основа економічної сутності банків, система – як організаційно-інституційний механізм її забезпечення й регулювання, сектор – як узагальнений результат, що відображає масштаб впливу банків на національну економіку. Це впорядкування має самостійну теоретичну цінність, оскільки в літературі ці поняття досі нерідко вживають як синоніми. Далі систематизовано шість моделей регулювання за єдиним критерієм – ступенем державного втручання (ліберальна, європейська, американська, змішана, перехідна, ісламська) – і обґрунтовано, що загалом для України придатною є європейська модель, а в умовах воєнного стану – перехідна. Ця частина є радше оглядово-класифікаційною: критерій типологізації один, через що межі між «змішаною» та «перехідною» моделями частково розмиваються, а поточне й цільове положення України на цій шкалі окреслено нечітко.

Аналітичним ядром роботи є другий розділ, і саме тут вона найпереконливіша. Автор доводить, що чинний механізм державного регулювання структурно асиметричний: він докладно унормовує стримування

ризиків, лишаючи розвиткову функцію держави інституційно незакріпленою. Найпоказовіший доказ – кількісне зіставлення інструментарію Національного банку: 3–5 важелів стимулювання розвитку (облікова ставка, рефінансування, макропруденційні буфери) проти понад 20 інструментів стримування ризиків, тоді як розвиткові заходи (регуляторна «пісочниця», програми «5-7-9 %», державні гарантії) діють поза законом – через підзаконні акти або взагалі без законодавчого закріплення. Цей висновок підкріплено чотириелементною типологією правових проблем (колізії між базовими законами, неповна гармонізація з директивами ЄС, регуляторна невизначеність через неузгодженість у часі та конституційні суперечності щодо незалежності НБУ) і статистикою регуляторної практики 2023–2024 років: завершенням переходу на Basel III зі значними запасами капіталу (достатність основного капіталу 1 рівня 16,9 % при мінімумі 7 %, регулятивного – 17,3 % при мінімумі 10 %), впровадженням методологій SREP та ICAAP, антикризовими заходами на основі Постанови НБУ № 18 від 24.02.2022 і залученням понад 16 млрд євро через механізм Ukraine Facility. Діагностика тут спирається на нормативний і статистичний матеріал, а не на ілюстрації, і є доказовою – це, безперечно, найсильніша частина дисертації.

Третій розділ має проєктувальний характер: обґрунтовано перехід «від режиму виживання до стратегічної моделі», сформульовано п'ять принципів регулювання в умовах війни, запропоновано систему критеріїв оцінювання результативності за п'ятьма напрямками (фінансова підтримка, захист прав клієнтів, регуляторна гнучкість, кібербезпека, комунікація) із заключним оцінюванням двічі на рік та механізми координації Уряду й НБУ на основі теорії Policy Mix із діагностикою фінансового домінування й ефекту «подвійного стискання» кредитних ресурсів. Ця частина логічно узгоджена з діагностикою, проте, на відміну від неї, обґрунтована нормативно-логічно, а не емпірично: пропозиції не супроводжуються перевіркою на керованість, а власне публічно-управлінський пласт – конфігурація суб'єктів, розподіл відповідальності, процедури перегляду рішень – опрацьований стриманіше,

ніж банківсько-економічний зміст, що докладніше розгортаю в зауваженнях.

Найважливіші наукові результати, що містяться в дисертації

На захист винесено вісім положень новизни, згрупованих як «вперше», «удосконалено» та «набули подальшого розвитку». З погляду предмета спеціальності 281 їх доцільно розмежувати за тим, наскільки вони стосуються власне управлінського пласта – суб'єктів, повноважень, процедур, – а не банківсько-економічного змісту.

До управлінських належать передусім два. Перше – зафіксована в підрозділах 2.1–2.2 діагностика диспропорції інструментарію: кількісно показано перевагу стримувальних важелів над стимулюючими та встановлено, що чинне законодавство не закріплює розвивальної функції держави інституційно. Друге – обґрунтування системи координаційних механізмів взаємодії Уряду та НБУ (підрозділ 3.2), класифікованих на інституційні, операційні, антикризові, правові й технічні, з аналізом фіскального домінування та ефекту «подвійного стискання» кредитних ресурсів.

Решта положень – трактування поняття «механізм державного регулювання розвитку банківського сектора», класифікація функцій держави за трьома групами (підрозділ 1.2), методичні підходи до оцінки стану й результативності (підрозділи 1.1, 3.1) – має переважно теоретико-описовий характер і лежить ближче до фінансово-економічної, ніж до публічно-управлінської площини; їхня новизна полягає радше в упорядкуванні наявного матеріалу, ніж у розробленні нового управлінського інструментарію.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Обґрунтованість положень оцінюю диференційовано. Діагностична частина (розділ 2) спирається на нормативний і статистичний матеріал: закони «Про банки і банківську діяльність» та «Про Національний банк України», постанови НБУ (зокрема № 18 від 24.02.2022), показники капіталу за Basel III (достатність основного капіталу 16,9 % при мінімумі 7 %, регулятивного – 17,3 % при мінімумі 10 %), методології SREP та ICAAP, звіти про узгодження з

acquis ЄС і дані щодо Ukraine Facility. Твердження прив'язані до першоджерел, тож фактологічну достовірність цієї частини заперечити важко. Порівняльний аналіз шести моделей регулювання (підрозділ 1.3) виконано на одному класифікаційному критерії – ступені державного втручання, – що обмежує його аналітичну роздільність.

Проектна частина (розділ 3) обґрунтована переважно нормативно-логічним виведенням, а не перевіркою. Пропозиції щодо стратегічної моделі та координації Уряду й НБУ не супроводжуються оцінкою керованості й очікуваного ефекту; система критеріїв оцінювання результативності (підрозділ 3.1) описана без визначення відповідального суб'єкта, порогових значень і процедури перегляду рішень, тобто управлінський цикл у ній не замкнено. Юридична здійсненність частини рекомендацій – законодавчого закріплення розвивальної функції держави та механізмів міжвідомчої координації – не співвіднесена з конституційним статусом НБУ як незалежного органу (статті 99–100 Конституції України), який автор сам фіксує серед правових суперечностей у підрозділі 2.1. Тому ці положення мають статус обґрунтованої пропозиції, а не готового рішення.

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження

Прикладну спрямованість роботи автор декларує як «повну готовність запропонованих інструментів до безпосереднього використання» органами публічної влади та фінансовими регуляторами – насамперед системи критеріїв оцінювання результативності та інституційних механізмів координації Кабінету Міністрів і НБУ. Ці пропозиції мають характер цільових управлінських і нормотворчих рекомендацій, адресованих конкретним органам публічного управління, що є їхньою сильною стороною. Слід водночас зафіксувати, що поданий комплект матеріалів не містить довідок або актів про впровадження результатів – ані в органах влади чи регуляторі, ані в освітньому процесі.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація є одноосібно виконаною науковою працею: як зазначено у

вступі, основні розробки, зокрема ті, що характеризують наукову новизну й практичне значення, здійснені дисертантом особисто, а ідеї та розробки інших авторів у роботі не використано.

Запозичені положення супроводжено посиланнями на першоджерела; ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації не виявлено, що відповідає вимогам академічної доброчесності за постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44.

Апробацію результатів відображено у 9 наукових працях, у тому числі 4 статтях у наукових фахових виданнях і 5 публікаціях у збірниках матеріалів науково-комунікативних заходів; основні положення оприлюднено на конференціях у Львові (2023 р.) і Києві (2024 р.) та на XXIII–XXV Міжнародних наукових конгресах «Публічне управління XXI століття» (м. Харків, 2023–2025 рр.). За кількістю та рівнем видань формальну вимогу до апробації дотримано.

Структура й оформлення відповідають вимогам Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40: наявні анотації українською та англійською мовами, список публікацій, вступ, три розділи з висновками до кожного, загальні висновки та список використаних джерел із 207 найменувань. Робота не містить додатків, а довідково-ілюстративний апарат (23 таблиці) загалом пропорційний обсягу тексту, хоча й обмежений табличною формою подання емпіричного матеріалу.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Цінуючи предметність роботи, ставлю авторові чотири запитання, що стосуються її управлінського ядра.

1) Робота, попри спеціальність 281 і декларований управлінський фокус, місцями зісковзує в площину банківської економіки: діагностика сектору виписана детальніше, ніж власне управлінський пласт – конфігурація суб'єктів, розподіл відповідальності, процедури ухвалення й перегляду рішень. Про це свідчить і індекс УДК 336.71 (банки, банківська справа). Автору варто чіткіше показати, у чому саме публічно-управлінська, а не

фінансово-економічна новизна кожного результату, і в термінах відповідальності назвати, який орган є «власником» кожного запропонованого інструмента.

2) Пропонуючи інституційні механізми координації Уряду та НБУ (спеціальні координаційні органи, операційні інструменти узгодження політик), автор входить у пряме напруження з конституційною незалежністю Національного банку – суперечність, яку він сам фіксує серед чотирьох груп правових проблем у розділі 2. Лишається нез'ясованим, як посилити координацію фіскальної та монетарної політик, не відкривши шлях до фіскального домінування над монетарним регулятором. Це питання не деталь, а вузол, від якого залежить прийнятність усієї конструкції розділу 3.

3) Система критеріїв моніторингу за п'ятьма напрямками (фінансова підтримка, захист прав клієнтів, регуляторна гнучкість, кібербезпека, комунікація) описує, що вимірювати, але не замикає управлінського циклу: не визначено, хто є відповідальним суб'єктом оцінювання, за яким пороговим відхиленням яке регуляторне рішення має бути переглянуте і як заключне оцінювання двічі на рік повертається в ухвалення рішень. Без цієї прив'язки моніторинг лишається звітністю, а не важелем корекції.

4) Пропозиції розділу 3 адресовано НБУ, Кабінету Міністрів і Мінфіну, проте робота не моделює стратегічної поведінки органів, які внаслідок перерозподілу координаційних повноважень втрачають частину дискреції. З погляду теорії суспільного вибору посилення координації є перерозподілом контролю над ресурсами й інформацією, а отже – предметом опору. Дизайн виграв би від бодай стислої політекономічної оптики: ідентифікації ймовірних «блокувальників» і сумісних зі стимулами запобіжників, зокрема прив'язки до зовнішнього контуру зобов'язань Ukraine Facility як дисциплінуючого чинника.

Ці зауваження стосуються радше глибини управлінського опрацювання та реалізації в кризових умовах і не знижують моєї високої оцінки наукової та практичної цінності роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Веретельнікова Ігоря Олеговича на тему: «Механізм державного регулювання розвитку банківського сектора України» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, має теоретичне та практичне значення, вирішує актуальне науково-прикладне завдання публічного управління, містить наукову новизну та практичну цінність і не містить порушень академічної доброчесності.

Структурно й змістовно дисертаційна робота відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 та Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40. Автор дисертації Веретельніков Ігор Олегович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент –
доцент кафедри управління у
сфері цивільного захисту
Національного університету
цивільного захисту України,
доктор наук з державного
управління, професор

Сергій МАЙСТРО

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 11:20:08 10.08.2026

Назва файлу з підписом: Майстро С.В._відгук офіційного опонента на Веретельнікова І.О..pdf
Розмір файлу з підписом: 321.7 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Майстро С.В._відгук офіційного опонента на Веретельнікова І.О..pdf
Розмір файлу без підпису: 266.7 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: МАЙСТРО СЕРГІЙ ВІКТОРОВИЧ

П.І.Б.: МАЙСТРО СЕРГІЙ ВІКТОРОВИЧ

Країна: Україна

РНОКПП: 2677817515

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 11:20:05 10.08.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000F3595001E100A907

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підписаний PDF-файл (PAdES)

Формат підпису: З повними даними для архівного зберігання (PAdES-B-LTA)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.07.08 13:00